

การปฏิรูปการศึกษาเพื่อความยุติธรรมในสังคม : ความท้าทายใหม่ Educational Reform for Social Justice : The New Challenge On The 3rd CAS and ESTA National and International Conference 2015 (CASNIC 2015)

กระแส ชนะวงศ์¹, นฤมล สิ้นสุพรรณ², กุหลาบ ปุริสาร³, สุกัญญา ศรีหามงคล⁴
นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต⁵, ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต⁶, บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต⁷
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต⁸, จิราพร วิชระโกชน⁹, สมฤดี ชิวจำปา¹⁰, ศุภลักษณ์ อวมสำอาง¹¹

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงคุณภาพในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความยุติธรรมในสังคม : ความท้าทายใหม่ จากการบรรยายของ ศ.ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์และผู้ทรงคุณวุฒิจากต่างประเทศ และการอภิปราย ณ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย วันที่ 11 กันยายน 2558 โดยวิธีบันทึก สังเกตการณ์ บันทึกภาพ และเสียง วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ สรุปสังเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า การกล่าวเปิดประชุมวิชาการร่วม CASNIC 3rd + ESTA 2015 ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์ ได้กล่าวประเด็นสำคัญที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทุกวันนี้ เกิดจากแรงผลักดันที่สำคัญคือ 1) คนมีอายุยืนยาว 2) การเพิ่มของเครื่องมือกลไกที่ทันสมัย 3) โลกแห่งการคำนวณ 4) สังคมแห่งการสื่อสาร 5) องค์กรที่มีโครงสร้างสลับซับซ้อน และ 6) การเชื่อมต่อโยงโลก ต้องเตรียมเยาวชนให้คุ้นเคยกับความท้าทาย เตรียมความรู้ที่เหมาะสมกับยุคสมัย และพัฒนาทักษะที่จำเป็นโดยมอบความรู้ และทักษะใหม่ 1) ด้านภาวะผู้นำ VUCA ให้นักเรียน นักศึกษา ดังนี้

V – Vision	วิสัยทัศน์	U – Understand	ความเข้าใจ
C – Clarity	ความชัดเจน	A – Agility	เฉลียวฉลาด ปราดเปรี้ยว ว่องไว

2) คุณลักษณะ 5Fs คือ Focus ชัดเจนตรงประเด็น Fast รวดเร็ว Flexible ยืดหยุ่น และ Fun สนุกสนาน และ Friendly เป็นมิตร

การศึกษาที่เป็นมิตรกับเด็กต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ ยึดหลักสิทธิมนุษยชน ความเป็นธรรมและความเสมอภาค เด็กต้องการดูแลด้านกายใจ อารมณ์ สัมพันธภาพ และสื่อสารทางสังคม ตลอดจนการพัฒนาทักษะชีวิตและค่านิยมที่เหมาะสม

ประเทศไทยต้องมีการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทางสังคม การศึกษาเริ่มต้นที่นักเรียนต้องมีระเบียบวินัย รู้จักหน้าที่ และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วม โดยผสมผสานบูรณาการระหว่างวัฒนธรรมของชาติและท้องถิ่น

คำสำคัญ : การปฏิรูปการศึกษา, ความยุติธรรม, ความท้าทายใหม่

^{1,2,3} อาจารย์ประจำวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

^{4,5,6,7,8,10} นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมจัดการสุขภาพ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษศึกษา

^{9,11} อาจารย์ เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ

Abstract

This qualitative study aimed to analyze the contents about the speeches of Prof. Dr. Krasae Chanawongse, Dhanna Kerina B.Rodas and the panel discussion on The CASNIC 3rd and ESTA at CAS on the 11 september, 2015 on the topic of Educational Reform for Social Justice : The New Challenge. Collecting data by field note, observation, photographs and record. Analyzed data by descriptive and content analysis.

The results :

Nowadays, the important issue is the world has been changing rapidly by the drives of 1) long lives of people, 2) the more modern machines, 3) the world of numbers, 4) communication society, 5) the complexity of organizations and 6) the chain of making small world. So preparing knowledge, skills and leadership for people in order to get used to the challenge. 1) The VUCA Leadership and 2) 5 Fs characteristics for students are : VUCA = V-Visions, U-Understand, C-Clarity and A-Agility. 5Fs characteristics = Focus, Fast, Flexible, Fun and Friendly. Education must focus on student center, open the opportunity for students to show their all abilities, focusing on human rights, fairness and and equity. Children need taking care of body, mind, relationship, communication society and suitable life skills and good value development. Educational Reform must be occurred in Thailand in order to be social justice so education must begin from students who have disciplines, know their duties and enhancing local organizations and communities to participate by mixing and intrigrating between national and local culture.

Keywords : Educational reform, justiee, new challenge

1. บทนำ

บัณฑิตวิทยาลัยร่วมกับสำนักวิจัย และพัฒนา วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ได้จัดประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ และระดับนานาชาติ ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2556 ครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2557 ซึ่งในปี พ.ศ. 2558 เป็นการจั้ดประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 32 ร่วมกับการประชุมวิชาการ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ครั้งที่ 6 ในการนี้คณะอนุกรรมการ ฝ่ายรวบรวมเนื้อหาสาระในการประชุมวิชาการ และจัด ทำรูปเล่ม ได้รวบรวมและดำเนินการแปลเนื้อหาคำกล่าว เปิดประชุมวิชาการร่วม CASNIC และ ESTA โดย ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์ การปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “การปฏิรูปการศึกษาเพื่อความเป็นธรรมในสังคม

คศ. 2015” โดย Dr.Dhanna Kerina B.Rodas และการอภิปรายหัวข้อ “นวัตกรรมสุดชอยเพื่อการปฏิรูปการศึกษา” ซึ่งผู้อภิปรายประกอบด้วย ศ.พิเศษ ดร.กาญจนา เกรียงสี ประธานคณะกรรมการ สาขาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) รศ.ดร.พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ ที่ปรึกษาด้านการวิจัย และกิจกรรมระหว่างประเทศ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้ก่อตั้งและอดีตคณบดีวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น ดร.สาธิต วิทยากร ผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมเทคโนโลยี สารสนเทศ โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.เจษฎ์ โทณะวณิก คณบดีคณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เป็นผู้นำเนินการอภิปราย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สนใจได้ศึกษา และเป็นหลักฐานอ้างอิงทางวิชาการต่อไป

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับ การปฏิรูปการศึกษาเพื่อความยุติธรรมในสังคม : ความท้าทายใหม่

2. เพื่อเสนอบทความเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความยุติธรรมในสังคม : ความท้าทายใหม่

3. วิธีการศึกษา

เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้ศึกษาการเข้ารับฟัง บันทึก สังเกตการณ์ บันทึกภาพและเสียง วิเคราะห์ เอกสารการเปิดประชุม การปาฐกถาพิเศษและการอภิปรายจากวิทยากร ในวันที่ 11 กันยายน 2558 และนำมาดำเนินการแปล เป็นภาษาไทย วิเคราะห์และสังเคราะห์โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์และสรุปเนื้อหา

4. ผลการศึกษา

4.1 การกล่าวเปิดการประชุมวิชาการ CASNIC และ ESTA 2015.

ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนะวงค์ ได้กล่าวทักทายท่านกงสุลใหญ่แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ประจำประเทศไทย ท่านกงสุลใหญ่แห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ประจำประเทศไทย คณะผู้เชี่ยวชาญทุกสาขา อธิการบดี คณบดี ผู้ร่วมงาน และผู้มีเกียรติที่มา ร่วมงาน ซึ่งท่านรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มาเป็น ประธานพิธีเปิดในวันนี้

คำกล่าวรองศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนะวงค์ สรุปได้ดังนี้ ในนามของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีความภาคภูมิใจที่ได้จัดการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ และระดับชาติ ซึ่งเป็นความร่วมมือทางวิชาการ และการมีส่วนร่วม ปีนี้มีความก้าวหน้าที่สำคัญมากทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพของผลงานวิชาการและงานวิจัย ที่ส่งเข้าร่วม นำเสนอ ขอแสดงความยินดีกับผลงานดีเด่นระดับชาติ ของคุณสมฤทธิ์ สุขวงศ์ และผลงานดีเด่นระดับนานาชาติ ของ Ms.Yu Zhang

การจัดงานระดับนานาชาติเช่นนี้ต้องใช้ความพยายาม มานะ อุตสาหะอย่างมาก ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ร่วมงาน และผู้เสียสละอุทิศตนเพื่องานนี้ ขอชมเชยในความตั้งใจเอาใจใส่ในการจัดงาน และขอขอบคุณท่านอธิการบดี คณบดี และคณะทำงานของวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียทุกท่านเป็นอย่างสูง

โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกวันนี้ เนื่องจากมีแรงผลักดันที่สำคัญคือ 1) คนมีอายุยืนยาวขึ้น 2) การเพิ่มขึ้นของเครื่องมือ กลไก ที่มีความทันสมัยมาก 3) โลกแห่งการคำนวณ 4) สังคมแห่งการสื่อสาร 5) องค์กรที่มีโครงสร้าง สลับซับซ้อน และ 6) การเชื่อมต่อของโลก ดังนั้นจึงต้องเตรียมเด็ก ให้คุ้นเคยกับความท้าทายนี้ด้วยการเตรียมความรู้ที่เหมาะสมกับยุคสมัย และพัฒนาทักษะที่จำเป็น ในการนี้ต้องการภาวะผู้นำแบบใหม่ และใช้ได้จริงตามยุคสมัย ศาสตราจารย์ Bob Johansen กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “ผู้นำสร้างอนาคต” (Leaders make the future) ว่า “โลกทุกวันนี้ คือ VUCA”

V = Volatile เปลี่ยนแปลงได้ภายในพริบตา

U = Uncertain ไม่แน่นอน

C = Complex สลับซับซ้อน และ

A = Ambiguous เข้าใจยาก

ดังนั้นเราต้องเผชิญโลกVUCA โดยถือเอาโอกาสนี้มอบองค์ความรู้และทักษะใหม่ๆ ด้านภาวะผู้นำ ให้แก่นักเรียน นักศึกษา ด้วยภาวะผู้นำ VUCA ได้แก่

V - Vision วิสัยทัศน์

U - Understanding ความเข้าใจ

C - Clarity ความชัดเจน

A - Agility เฉลียวฉลาด ปราดเปรียว ว่องไว

ดังนั้นคุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ซึ่ง Rosabeth Moss Kanter ได้ให้ไว้ 5 Fs

Focus - ชัดเจน ตรงประเด็น

Fast - รวดเร็ว

Flexible - ยืดหยุ่น

Friendly - เป็นมิตร

Fun - สนุกสนาน

4.2 สรุปปาฐกถาพิเศษเรื่อง “การปฏิรูปการศึกษาเพื่อความยุติธรรมในสังคม : ความท้าทายใหม่”

Dr.Dhanna Kerina Baulista Rodas อธิการบดี มหาวิทยาลัยบาเกียว ประเทศฟิลิปปินส์ ได้แสดงปาฐกถาพิเศษ ดังนี้

ความเป็นธรรมทางสังคมเพื่อการศึกษาเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันมานาน ในปี ค.ศ.2014 Mthethwa Sommer ได้อธิบายไว้ในงานเขียนที่ชื่อ Narratives of Social Justice Educators ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Transformation) และความเป็นธรรมทางสังคม ด้านการศึกษา (Social Justice Education) ล้วนมีต้นกำเนิดมาจากทฤษฎีการเปลี่ยนผ่านทางสังคม (Transmission Theories) ซึ่งมาจากทฤษฎีโครงสร้างอีกชั้นหนึ่ง Mthethwa_Sommer (2014) กล่าวถึงแนวคิดของ De Marrias and Le Compte (2015) ว่าโรงเรียนควรเสริมความเข้มแข็งและอำนาจของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสรร และการใช้อำนาจ ซึ่งต้องควบคุมและสอดคล้องกับค่านิยมและความเชื่อของสังคม

วัตถุประสงค์คือ 1) Marrow and Thus (1995) กล่าวว่า ต้องรักษาไว้ซึ่งโครงสร้างและนโยบายทางสังคม และต้องสอนให้เด็กรักชาติ เคารพกฎหมาย และกตัญญูสังคม เคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่ 2) ส่งเสริมให้นักเรียนซึมซับวัฒนธรรมของชาติ 3) โรงเรียนต้องจัดหลักสูตรส่งเสริมอาชีพ เพื่อเตรียมพร้อมให้นักเรียนเข้าสู่ระบบทุนนิยม โรงเรียนต้องไม่เพียงแต่ประกาศว่าจะทำ แต่ควรลงมือทำให้มั่นใจว่าโครงสร้างการทำงานเพื่อให้เกิดระเบียบขั้นตอนที่นำไปสู่ผลงานที่เป็นรูปธรรม โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ที่สังคมยอมรับ มีบรรทัดฐานและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

นักคิดนักทฤษฎีด้านความเป็นธรรมทางสังคมเพื่อการศึกษา กล่าวไว้ว่า บทบาทพื้นฐานของโรงเรียนคือ การยึดมั่นและคงไว้ที่จะอยู่ในกฎเกณฑ์ของสังคม และวัฒนธรรมเพราะโรงเรียนเป็นเครื่องมือในการส่งผ่านวัฒนธรรมที่ดำรงและความเป็นธรรมในสังคมให้ยั่งยืนตลอดไป

Adams และ คณะ (2007) กล่าวไว้ว่า โรงเรียนควรมีโครงการพัฒนาพลังความเข้มแข็งของสังคม โดยส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย เพื่อความเป็นธรรมทางสังคมด้านการศึกษา บทความหลากหลายทางความคิด ศาสนา วัฒนธรรม และสถานะทางสังคมของผู้คน

Bell (2007) กล่าวว่า เป้าประสงค์ของความเป็นธรรมทางสังคม คือ ความสมดุลของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมกับการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรมเพื่อให้ทุกคนในสังคมมีความมั่นคงและปลอดภัยทั้งทางกายและจิตใจ

เกี่ยวกับทฤษฎีความเป็นธรรมทางสังคมด้านการศึกษา Freire (1970) ได้เขียนบทวิจารณ์ไว้ว่า ครูหรือผู้ทำหน้าที่สอนต้องพยายามสอนให้นักเรียนมีจิตสำนึกแห่งความเป็นประชาธิปไตยโดย Hooks (1994) ได้อภิปรายเช่นเดียวกันว่าในอนาคตการเรียน การสอนไม่ใช่แค่เรียนในห้องเรียนเท่านั้น ควรเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูกับนักเรียน เช่นเดียวกับ Chomsky (2000) ได้อภิปรายในเรื่องนี้ไว้ว่า ครูไม่ควรเป็นเพียงผู้สั่งสอนตามตำรา แต่ควรสอนแบบส่งเสริมให้นักเรียนได้วิเคราะห์อย่างมีเหตุผลถึงนโยบาย สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมว่า สิ่งที่ส่งเสริมหรือขัดขวางความเป็นธรรมทางสังคมคืออะไร Giroux (1988) ได้อธิบายไว้ว่า ครูควรมีส่วนในการกำจัดความทุกข์ยากโดยต้องเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงรากเหง้าของความทุกข์ยากและการครอบงำกดขี่ข่มเหง

Lanksheae และ Me Laren (1993) ได้นำทฤษฎีการวิเคราะห์ (Critical Theory) มาจำแนก สิ่งที่บ่งว่าครูหรือโรงเรียนมีความเป็นธรรมและเสมอภาคหรือไม่ มีดังนี้ คือ 1) มีสติและรอบคอบ 2) มีจิตสำนึกและสุนทรียสนทนา 3) ส่งเสริมประชาธิปไตย 4) ใฝ่รู้และพัฒนาตนเอง 5) มีหลักสูตรที่เน้นความสามารถที่หลากหลายโดยไม่จำกัดสัญชาติ เพศ และชนชั้น

ทฤษฎีการศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรม ต้องการให้โรงเรียนจัดการศึกษาเพื่อบุคคลที่มีความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม เพื่อมุ่งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีบนพื้นฐานประชาธิปไตย ในเรื่องนี้

Banks (1999) ได้เสนอหลักการไว้ 4 ข้อ ดังนี้ 1) หลักการอุดหนุนหรือการให้ (The Contribution Approach) 2) หลักการเสริมสร้าง (The Additive Approach) 3) หลักการเปลี่ยนแปลง (The Transformation Approach) 4) หลักการกระทำทางสังคม (The Social Action Approach)

ทฤษฎีความเป็นธรรมทางสังคมด้านการศึกษประกอบด้วย ทฤษฎีการวิเคราะห์วิจารณ์ การศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทฤษฎียุคหลังความทันสมัย (Post Modern Theory) และทฤษฎียุคหลังโครงสร้างนิยม (Post Structural Theory)

Freire (1970) ได้ตั้งประเด็นไว้ในบทความเรื่อง “Pedagogy of the Oppressed : ภาระสำคัญของครู” ว่า ครูควรสอนให้นักเรียนมีจิตสำนึกแห่งความเป็นประชาธิปไตย และควรใช้ข้อสอบเป็นแนวการวิเคราะห์อย่างไรก็ตาม Hook (1994) ได้ตั้งประเด็นไว้ในบทความเรื่อง “Teaching to Transgress : การสอนในทางที่มีขอบอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย” ว่าในอนาคตห้องเรียนควรเป็นที่ที่ครูและนักเรียนนำประเด็น ทางความรู้มาแลกเปลี่ยนถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์ เช่นเดียวกับ Chomsky (2000) ได้กล่าวไว้ว่า ครูไม่ควรเป็นเพียงผู้สอนตามตำรา แต่ควรสอนให้นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์ประเด็นต่างๆ เช่น ให้วิเคราะห์ว่าใครมีบทบาทสำคัญในการจัดการนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคม หรือจะอย่างไรเพื่อให้มีความเป็นธรรมทางสังคมเกิดขึ้นได้ท่ามกลางสิ่งที่ขัดขวางและสนับสนุน เป็นต้น Grioux (1988) ได้แนะนำเสนอว่า ครูควรมีบทบาทในการกำจัดความทุกข์ว่าต้องเริ่มต้นจากครูทำความเข้าใจเรื่องของทุกข์หรือการกดขี่ข่มเหง Lankshear และ McLaren (1993) ได้กล่าวถึงหลักการ 6 ข้อในการพิจารณาว่าสถาบันการศึกษานั้นมีความเสมอภาคเท่าเทียมหรือไม่ ได้แก่ 1) การสนับสนุนให้มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่รอบคอบ 2) มีจิตสำนึก 3) ใช้สุนทรียะสนทนา 4) การใช้ปัญญาอย่างเป็นประชาธิปไตย 5) การนำไปสู่การปฏิบัติที่มีความละเอียดอ่อน และ 6) การยอมรับสนับสนุนความสามารถที่หลากหลาย ปี 1988 เขาได้

สร้างความสัมพันธ์ที่ตระหว่างชนเผ่าพื้นเมืองกับกลุ่มอื่นๆ

Foucault (1980) ได้นำเอาทฤษฎีหลังความทันสมัยมาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจกับความรู้ ซึ่งเขาเรียกว่า “Regime of Truth : กฎแห่งความจริง” ว่าแต่ละสังคมจะมีนโยบายสาธารณะที่ถูกแถลงออกมาเป็นที่ยอมรับและนำไปปฏิบัติได้จริง Mthethwam Sommers (2014) ได้กล่าวว่าจิตสำนึกที่ดีและเคร่งครัด คือ การให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นธรรมแก่สังคม Cherryholmes (1988) นักทฤษฎีหลังโครงสร้างนิยามกล่าวว่า อำนาจที่แท้จริงของประชาชนคือคุณค่าที่ยิ่งใหญ่แห่งมวลมนุษยชาติ ดังนั้นเราจึงควรเสริมสร้างทุนทางวัฒนธรรมให้แก่นักเรียน

ในปี ค.ศ.2012 Cazden ได้นำเสนอกรอบแนวคิดสำหรับความเป็นธรรมทางสังคมด้านการศึกษา (Framework for Social Justice in Education) โดยกล่าวถึง 3 มิติ ของความเป็นธรรมทางสังคม คือ 1) การปฏิรูปทางเศรษฐกิจ 2) การปฏิรูปทางวัฒนธรรมสองมิติแรกนี้จำเป็นสำหรับการปิดหรือลดช่องว่างในสังคม และ 3) การปฏิรูปนโยบายสาธารณะซึ่งสำคัญสำหรับการสร้างความสัมพันธ์ที่ตระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ในปี ค.ศ.2013 Shaeffer ได้ยื่นข้อเสนอต่อองค์การยูนิเซฟ เรื่อง Identifying and Good Practice in Equity and Child-Friendly Education (การส่งเสริมแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อความเป็นธรรมและการศึกษาที่เป็นมิตรกับเด็ก) สรุปความว่า การศึกษาที่เป็นมิตรกับเด็กจะต้องยึดเอาเด็กเป็นศูนย์กลางและจัดสิ่งกีดขวางการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาให้หมดไป เน้นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่โดยยึดหลักสิทธิมนุษยชนและความเป็นธรรม และความเสมอภาคของสังคม

เมื่อประเด็นเรื่องความเป็นธรรมทางการศึกษาได้รับความสนใจ และถูกยกเป็นประเด็นสำคัญของความเป็นธรรมในสังคม สิ่งที่ยาวชนต้องการไม่เพียงแต่การเป็นแม่แบบที่ดี และการวิเคราะห์ความต้องการด้านความรู้ใหม่ แต่ยังประกอบด้วย ความต้องการที่จะได้รับการดูแลใส่ใจอารมณ์ สัมพันธภาพและการสื่อสารทางสังคม

ตลอดจนการพัฒนาทักษะชีวิต และค่านิยมที่เหมาะสม เพื่อให้ใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ และมีชีวิตที่ดีในอนาคต

นักปรัชญาได้ถกเถียงถึง “**สิ่งที่ควรเป็นสิ่งที่จะต้องทำ**” คือการหาทางเลือกให้แก่ปัจเจกบุคคลงานของนักการศึกษา คือการให้โอกาสแก่ปัจเจกบุคคล เพื่อให้เขามีทางเลือกที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวิถีสังคมของแต่ละคน และนักการศึกษาต้องให้ความสำคัญแก่คุณภาพสังคมของสังคมโลกด้วย

เห็นด้วยกับนโยบายรัฐบาลในการสร้างสังคมสันติสุข แต่ในฐานะพลเมืองเราควรมีส่วนผลักดันให้เกิดการตื่นตัวในการกำจัดการกดขี่ข่มเหงสร้างความทุกข์ การเลือกปฏิบัติและการใช้อำนาจมิชอบ แต่ในที่สุดแล้ว ในฐานะนักการศึกษาเราควรจัดสิ่งสนับสนุนเพื่อเด็กทุกคนมีความสุขในชีวิตโดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมคุณภาพสังคมโลกด้วย

ในการประกอบอาชีพครู ต้องฝ่าฟันความแตกต่างหลากหลายของผู้คนซึ่งมีหลายช่วงอายุ แต่งานสำคัญของนักศึกษา คือ การพัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้ผู้ปกครองมีชีวิตที่ดีด้วย

เรายอมรับความคิดเห็นต่างๆ แต่เรามุ่งพัฒนาอาชีพให้แก่เยาวชนจนตลอดอายุของเขาให้มีศักยภาพและทักษะที่หลากหลาย สิ่งท้าทายและก้าวสำคัญ คือเราจะต้องสร้างอาชีพผ่านระบบการศึกษา เพราะในยุคดิจิทัลที่ทุกอย่างรวดเร็วแบบปัจจุบันนี้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ทิศทางนโยบาย ความปลอดภัย สุขภาพ และการศึกษาเด็กในยุคปัจจุบัน ถูกเรียกว่า Digital Natives (สัญชาติดิจิทัล) เขาเหล่านี้เข้าถึง เรียนรู้ และตัดสินใจอย่างรวดเร็วมากกว่าคนในยุคก่อนถัดไป

ในขณะที่เราคาดหวังว่าจะควบคุมความท้าทายและมุ่งสร้างคนรุ่นใหม่ให้เป็นประชากรโลกที่มีสมรรถนะสูง เราคิดแต่จะสอนในโรงเรียน แต่วัยรุ่นยุคปัจจุบันชอบเรียนผ่านระบบดิจิทัล ดังนั้นครูจึงต้องตามให้ทันวัยรุ่นกลุ่มนี้ การรอสอนเพื่อเด็กมาโรงเรียนดู จะใช้ไม่ได้อีกต่อไปในอนาคตอันใกล้ ปัญหาใหญ่ในปัจจุบันคือทำอย่างไรเด็กจะสนใจสิ่งที่ครูสอน

นอกจากที่กล่าวข้างต้นแล้ว ขณะนี้ยังมีเด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจนในหลายประเทศที่เข้าไม่ถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นสิ่งที่ท้าทายในสถานการณ์เช่นนี้คือ เราจะต้องกระจายการศึกษาให้เข้าถึงเพื่อให้เด็กเหล่านั้นช่วยเหลือตนเองได้อย่างยั่งยืน และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป

ท่ามกลางปัญหาทุนนิยมในเมืองใหญ่ พลเมืองโลกจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างที่ควรจะเป็น สิ่งที่ทำลายในประเด็นนี้คือพวกเราควรลดความสุขสบายส่วนตัวเพื่อไปเสริมสร้างพลังอำนาจของคนเหล่านี้ เพื่อให้เขาเป็นพลเมืองที่สร้างประโยชน์แก่สังคม

ความท้าทายที่เรากำลังเผชิญหน้ากับมัน คือ การทำหน้าที่นักการศึกษาที่ต้องจัดการศึกษาแก่คนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา และทำให้คนที่มีโอกาสแต่เรียนไม่สำเร็จ ซึ่งสถานการณ์จริงที่ปรากฏ คือปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม ทำให้ผู้ที่ได้รับอภิสิทธิ์มีโอกาสเข้าถึงการศึกษามากกว่าผู้อื่น ซึ่งเป็นกลุ่มแรงงาน คนยากจนที่มีความลำบาก พวกเขาเหล่านี้ควรได้รับการพัฒนาพลังอำนาจให้ดีขึ้น และหลุดพ้นจากสถานการณ์ดังกล่าว

ประสบการณ์ตรงในการปิดช่องว่างระหว่างผู้ด้อยโอกาสและผู้ได้รับโอกาสทางการศึกษา ในมหาวิทยาลัยบาเกีย ตั้งแต่ปี ค.ศ.1948 เป็นต้นมาโดยผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยบาเกียได้กำหนดให้เราเปิดรับนักศึกษาที่สมัครเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยโดยไม่แบ่งระดับชนชั้น ดังนั้นจะไม่มีกีดกันทางการศึกษาแม้เขาเหล่านั้นขาดแคลนทุนทรัพย์เราเรียกมันว่า “พื้นที่เสรีแห่งการเรียนรู้ อย่างยั่งยืน”

4.3 สรุปการอภิปราย หัวข้อ “นวัตกรรมสุดขอยเพื่อการปฏิรูปการศึกษา”

(Radial Innovation for Educational Reform) ผู้อภิปรายประกอบด้วย

1. ศ.พิเศษ ดร.กาญจนา เจริญศิริ ประธานกรรมการสาขาการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการ วิจัย

แห่งชาติ (วช.)

2. รศ.ดร.พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ ที่ปรึกษา
ด้านการวิจัยและกิจการระหว่างประเทศ วิทยาลัยการ
ปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้ก่อตั้งและอดีต
คณบดี วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น

3. ดร.สาธิต วิทยากร ผู้เชี่ยวชาญด้าน
นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ

4. รศ.ดร.เจษฎ์ โทณะวณิก คณบดีคณะ
นิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ผู้ดำเนินการอภิปราย

5. ดร.กาญจนา :

- มีคน 11 ล้านคนไม่จบการศึกษาภาค
บังคับ

- องค์ประกอบของระบบการศึกษามี
2 ส่วนหลักๆ คือ 1) ผู้เรียน และผู้สอน/ผู้บริหารการศึกษา
มีบทบาทให้ความรู้เพื่อให้เขามีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และ
2) สิ่งแวดล้อมประกอบด้วย สถานที่ หลักสูตรและผู้สอน

- การเรียนการสอนไม่ใช่บทบาทของครู
เพียงผู้เดียว แต่เป็นหน้าที่ของทุกคน

- วช. เน้นเรื่อง Utilization คือการนำ
ผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ซึ่งก็คือหัวใจของงานวิจัย

- ผลการวิจัยต้องนำไปสู่ นวัตกรรม
(innovations) และมุ่งสู่ทางการค้า (Commercial)

6. ดร.เจษฎ์ :

- สรุปว่าจุดสำคัญของการวิจัย คือ
การเชื่อมต่อผลการวิจัยสู่นวัตกรรมจากสุดซอยสู่ถนน
Highway

7. ดร.พีรสิทธิ์ :

- การศึกษาของไทยจำเป็นต้องปฏิรูป
2 ประเด็น คือ คุณภาพ และ โอกาส และความเท่าเทียม

- ด้านคุณภาพ มีข้อมูลสำคัญ เช่น การ
ศึกษาของไทยอยู่ในอันดับท้ายๆ ของโลก (อันดับที่ 78)
และเอเชีย (อันดับที่ 8) บัณฑิตในมหาวิทยาลัยมีปัญหา
ในการนำความรู้ไปใช้ สอนแบบชาตินิยมสุดโต่ง (Hyper
Nationalism) มุ่งเน้นใบปริญญามากกว่าความรู้ที่จะได้รับ

- ด้านโอกาสและความเท่าเทียม มีข้อมูล
เช่น เด็ก 75% ได้เข้าโรงเรียนเมื่ออายุ 6-7 ปีงบประมาณ
ด้านการศึกษาของไทย จัดสรรมากเป็นอันดับที่ 1-2 ของ
โลก แต่ 25% ของงบประมาณ คือเงินเดือนและสิ่งอำนวยความสะดวก และใช้อำนาจทางการเมืองจัดสรรงบประมาณ
และพบว่าเด็กไทยจบปริญญาตรี อ่านหนังสือเฉลี่ยวิชา
ละ 9 หน้า

8. ดร.วิทยา : อภิปรายในประเด็น

- ทำไมการศึกษาของเราจำเป็นต้องปฏิรูป

- ปฏิรูป กับ เปลี่ยนรูป (Reform vs

Transform)

- เปลี่ยนรูป อะไร

- แผนการ (System)

- ในทางปรัชญา (The Academic)

- ผู้มีส่วนเข้าร่วม (The Stake
Participate)

9. ดร.เจษฎ์ : สรุปโดยภาพรวม

- ประเทศไทย ต้องมีการปฏิรูปการ
ศึกษาเพื่อให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม การศึกษาเริ่ม
ต้นที่นักเรียนต้องมีระเบียบวินัยและรู้จักหน้าที่ และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วม
โดยผสมผสานกับวัฒนธรรมของชาติและท้องถิ่น

5. อภิปราย

5.1 การดำเนินงานในครั้งนี้ได้รับความร่วมมือ
จากทุกฝ่ายเป็นอย่างดี ทั้งโดยอนุกรรมการเองได้มีการ
คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานจริง มีการประชุมและ
แบ่งหน้าที่กันตามความถนัดทำให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน
และสามารถตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานได้

5.2 ปณิธานของ ศ.ดร.นพ.กระแสด ชนะวงศ์
ผู้รับใบอนุญาต ในการก่อตั้งโรงเรียนกระแสดพัฒนา
เพชรบูรณ์การ์เด้นฮิลล์ พลพณิชยการ และวิทยาลัย
บัณฑิตเอเชีย คือ “การศึกษาของชาวชนบท คืออนาคต
ของประเทศไทย” (กิตติภพ หงษา, 2558) ซึ่งสอดคล้อง
กับมูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน จังหวัดขอนแก่น

“พลังรากหญ้าคือพลังแผ่นดิน” (อภิสิทธิ์ ชำรงราษฎร์, 2545) และสอดคล้องกับหัวข้อการประชุมวิชาการ³ การปาฐกถาของ Dr.Dhanna Kerina B.Rodas ในหัวข้อ “การปฏิรูปการศึกษาเพื่อความเป็นธรรมในสังคม ค.ศ.2015” และการอภิปรายของวิทยากรแต่ละท่านในหัวข้อ “นวัตกรรมสุดขอยเพื่อปฏิรูปการศึกษา” ซึ่งประเทศไทยต้องมีการปฏิรูปทางการศึกษาเพื่อให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม โดยการศึกษาต้องเริ่มต้นที่นักเรียน ต้องมีระเบียบวินัย รู้จักหน้าที่ และส่งเสริมให้องค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วม โดยผสมผสานกับวัฒนธรรมของชาติ และท้องถิ่นเพื่อให้เยาวชนของชาติเป็นผู้ที่มุ่งใฝ่เรียนเพียรทำดี รักศักดิ์ศรี มีประชาธิปไตยและเป็นคนที่เก่งดี มีภาวะผู้นำสำหรับนักบริหารการศึกษาเป็นการทำงานให้บรรลุเป้าหมายจะเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหาร โดยภาวะผู้นำแก่นแท้คือเป็นการทำหน้าที่เกี่ยวข้องข้องกับงานของผู้บริหารด้านการสื่อสารกับบุคคลอื่นมากกว่า ผู้นำที่ดีและมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด สามารถประเมินได้จากการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา มีการปรับตัวและพร้อมที่จะทำงานแบบมีส่วนร่วมให้บรรลุเป้าหมาย (ชีวิน อ่อนละออ, 2559)

6. บทสรุป

6.1 การกล่าวเปิดประชุมวิชาการร่วม CASNIC + ESTA 2015.

ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์ ได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญ คือ โลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงจากทุกวันนี้ เนื่องจากมีแรงผลักดันที่สำคัญ 1) คนมีอายุยืนยาวขึ้น 2) การเพิ่มขึ้นของเครื่องมือ กลไก ที่มีความทันสมัยมาก 3) โลกแห่งการคำนวณ 4) สังคมแห่งการสื่อสาร 5) องค์กรที่มีโครงสร้างสลับซับซ้อน และ 6) การเชื่อมต่อโลก ซึ่งเราต้องเตรียมเด็กลูกหลาน ให้คุ้นเคยกับความท้าทาย ด้วยการเตรียมความรู้ที่เหมาะสมกับยุคสมัย และพัฒนาทักษะที่จำเป็น โดยมอบองค์ความรู้ และทักษะใหม่ๆ ด้านภาวะผู้นำให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ด้วยภาวะผู้นำ VUCA ได้แก่

V – Vision วิสัยทัศน์

U – Understanding ความเข้าใจ

C – Clarity ความชัดเจน

A – Agility เฉลียวฉลาด ปราดเปรี้ยว ว่องไว ด้วยคุณลักษณะ 5 F คือ Focus ชัดเจน ตรง

ประเด็น Fast รวดเร็ว Flexible ยืดหยุ่น และ Fun สนุกสนาน Friendly เป็นมิตร

6.2 ปาฐกถาพิเศษเรื่อง “การปฏิรูปการศึกษาเพื่อความยุติธรรมในสังคม : 2015”

Dr.Dhanna Kerina B.Rodas อธิการบดี มหาวิทยาลัยบาเกีย ประเทศฟิลิปปินส์แสดงปาฐกถาพิเศษ โดนกล่าวถึงความเป็นธรรมทางสังคมเพื่อการศึกษา มีประเด็นที่ถกเถียงกันมานาน และมีทฤษฎีต่างๆ ซึ่งนักศึกษานักทฤษฎีด้านความเป็นธรรมทางสังคมเพื่อการศึกษาได้กล่าวว่าบทบาทพื้นฐานของโรงเรียน คือ การยึดมั่นและคงไว้ที่จะอยู่ในเกณฑ์ของสังคม และวัฒนธรรม เพราะโรงเรียนเป็นเครื่องมือในการส่งผ่านวัฒนธรรมที่ดีงาม และความเป็นธรรมในสังคมให้ยั่งยืนตลอดไป

ทฤษฎีความเป็นธรรมทางสังคมด้านการศึกษประกอบด้วยทฤษฎีการวิเคราะห์วิจารณ์ การศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทฤษฎียุคหลังความทันสมัยและทฤษฎียุคหลังโครงสร้างนิยม

การศึกษาที่เป็นมิตรกับเด็กจะต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และขจัดสิ่งกีดขวางการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาให้หมดไป เน้นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ โดยยึดหลักสิทธิมนุษยชน ความเป็นธรรม และความเสมอภาคของสังคม สิ่งที่ยาวชนต้องการไม่เพียงแต่การเป็นแม่แบบที่ดี การวิเคราะห์ความต้องการด้านความรู้ใหม่ แต่ยังประกอบด้วย ความต้องการที่จะได้รับการดูแลด้านกายใจ อารมณ์สัมพันธภาพ และการสื่อสารทางสังคม ตลอดจนการพัฒนากิจกรรมชีวิต และค่านิยมที่เหมาะสม เพื่อให้ใช้ชีวิตได้อย่างอิสระและมีชีวิตที่ดีในอนาคต

งานสำคัญของนักการศึกษาคือการพัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้ผู้ปกครองมีชีวิตที่ดี มุ่งพัฒนาอาชีพให้แก่

เยาวชนจนตลอดอายุของเขาให้มีศักยภาพและทักษะที่หลากหลาย ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยบาเกียว ได้กำหนดให้เปิดรับนักศึกษาที่สมัครเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยโดยไม่แบ่งระดับชั้น ไม่มีการกีดกันทางการศึกษา แม้เขาเหล่านั้นขาดแคลนทุนทรัพย์ เราเรียกว่า แก่นวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยฯ จนเรากลายเป็นเจ้าของ “พื้นที่เสรีแห่งการเรียนรู้ อย่างยั่งยืน”

6.3 การอภิปรายหัวข้อ “นวัตกรรมสุดข่อยเพื่อการปฏิรูปการศึกษา”

ประเทศไทยต้องมีการปฏิรูปทางการศึกษาเพื่อให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมการศึกษาเริ่มต้นที่นักเรียนต้องมีระเบียบวินัย และรู้จักหน้าที่ และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนมีส่วนร่วมโดยผสมผสานกับวัฒนธรรมของชาติและท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดประชุมวิชาการควรมีการเก็บข้อมูล การกล่าวเปิดประชุม การปาฐกถาพิเศษและการอภิปรายของวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ มาตีพิมพ์เผยแพร่ เพราะนอกจากทำให้ผู้ไม่ได้เข้าประชุมได้มีโอกาสรับรู้แล้วยังสามารถเป็นหลักฐานทางวิชาการให้ผู้สนใจได้ศึกษาเป็นแนวทางนำไปใช้หรือเป็นข้ออ้างอิงต่อไป

2. การดำเนินการจัดประชุมวิชาการในปีต่อไป ควรคัดเลือกอนุกรรมการที่เชี่ยวชาญในแต่ละด้านมาร่วมกันปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมเช่นนี้อีก โดยเฉพาะนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติโดยมีอาจารย์คอยช่วยเหลือแนะนำ อ่านแก้ไขตีพิมพ์เผยแพร่เพราะสุดยอดแห่งการทำงานบัณฑิตจะต้องสามารถนำข้อมูลที่รวบรวมมาเรียบเรียงให้เป็นเรื่องราวตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานได้

3. ผู้บริหารการศึกษา ครูอาจารย์ นักศึกษาและผู้สนใจ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหน้าที่ควรพัฒนาตนเองให้เกิดการปฏิรูปตนเองและประเทศชาติต่อไป

4. นักวิชาการควรนำองค์ความรู้ไปพัฒนาการปฏิรูปการเรียนรู้ในทุกประเด็นการศึกษาของชาติให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

7. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้รับใบอนุญาต ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนะวงค์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษม ชนะวงค์ อธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย รวมถึงผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ที่เห็นความสำคัญและเปิดโอกาสให้คณะอนุกรรมการทุกท่านได้แสดงความสามารถตามความถนัด จึงได้มีผลงานปรากฏ ขอขอบคุณผู้ร่วมงานทุกท่านที่ได้ทำงานอย่างเต็มศักยภาพ

8. เอกสารอ้างอิง

1. กิตติภพ หงษา (2558). รายงานการเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมวิชาการ ร่วม CASNIC และ ESTA ครั้งที่ 3 วันที่ 11 กันยายน ณ โรงแรมกรีน รีสอร์ทแอนด์โฮเต็ล จังหวัดขอนแก่น
2. ชีวิน อ่อนละอ. (2559). ภาวะผู้นำสำหรับนักบริหารการศึกษา. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน). หน้า 21-25.
3. สรร หนองสองห้อง (2555). บุคคลสำคัญในท้องถิ่น. ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงค์ พิมพ์ครั้งที่ 2 หนังสือประกอบการเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ : อักษรสัมพันธ์
4. อภิสทธิ อังรวงกูร และทานทิพย์ อังรวงกูร. (2545). พลังรากหญ้าหลังแผ่นดิน ขอนแก่น : มูลนิธิพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเพื่อคุณภาพชีวิตดี. จังหวัดขอนแก่น.